

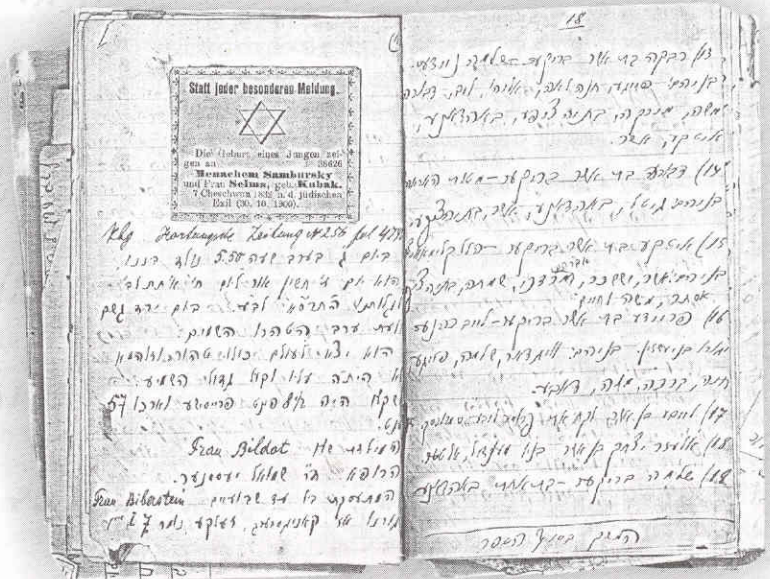

תר"ס-תש"ן (1900-1990) מאה שנה להולדתו

פרופ' שמואל סמבורסקי

פרופ' סמבורסקי נולד בשנת 1900 בקניגסברג שבפרוסיה המזרחית. בסוף המאה הי"ט שימשה קניגסברג עיר מקלט ליהודים רבים שנמלטו מרוסיה הצארית, ובהם מנחם סמבורסקי, אביו של שמואל. מנחם סמבורסקי, שהיגר לפרוסיה מאוקראינה, היה כתב העיתון העברי "הצפירה" בקניגסברג, וכיהן כיו"ר סניף ההסתדרות הציונית. כאשר נולד בנו הבכור החליט לחנכו על ברכיהן של שתי לשונות - גרמנית ועברית, לכן דיבר שמואל מגיל רך גרמנית ועברית כאחת. בשנת 1917 התחיל שמואל ללמוד באוניברסיטאות קניגסברג וברלין. הוא למד מתמטיקה, פיזיקה ופילוסופיה. בשנת 1923 הגיש את תזת הדוקטורט שלו: "על ההוכחה בדרך השלילה בפיזיקה ומתמטיקה". בשנת 1924 עלה לישראל. עלייתו הייתה מסקנה טבעית של חינוכו ושל השקפת העולם הציונית שקנה בבית אביו.

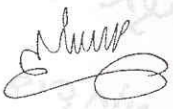
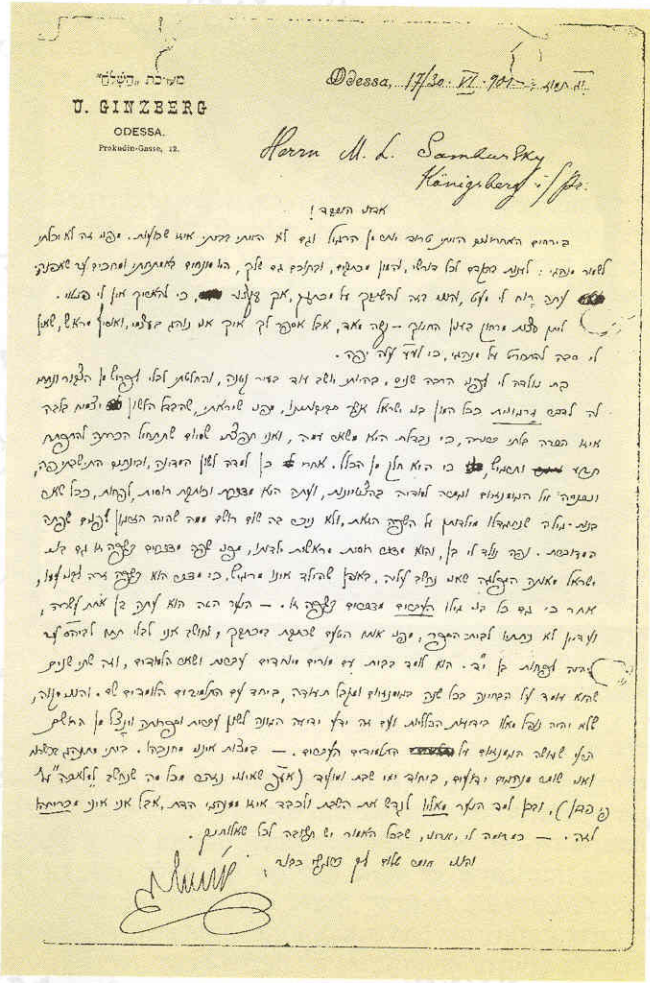

י"ג תמוז, יוני 1901

אדוני הנכבד, בירחים האחרונים הייתי טרוד יותר מן הרגיל וגם לא הייתי בביתי איזו שבועות. מפני זה לא יכולתי לשמור מנהגי: לענות בהקדם לכל דורשי, והמוון מכתבים, ובתוכם גם שלך, היו מונחים באמתחתי ומחכים עד שאפנה. עתה, רוח לי מעט, והנני בזה להשיבך על מכתבך, אך בקצור, כי להאריך אין לי פנאי. ליתן עצות מרחוק בענין החנוך - קשה מאוד, אבל אספר לך אין אני נוהג בעצמי, ואוסיף מראש, שאין לי סבה להתחרט על מנהגי, כי לעי"ע עלה יפה. בת נולדה לי לפני הרבה שנים, בהיותי יושב עוד בעיר קטנה, והחלטתי לבלי לפרוש מן הצבור ונתתי לה לדבר מרמונית ככל המון בית ישראל אשר סביבותינו, מפני שיראתי, שהבדל הלשון יצמיח בלבה איזו הכרה בלתי ברורה, כי נבדלת היא משאר עמה, ואני חפצתי שמיים שתתחיל הכרתה להתפתח תדע ותרגיש כי היא חלק מן הכלל. אחרי כן למדה לשון המדינה, ובינתיים התישבת פה, ונכנסה אל הגימנזיום וגמרה למודיה בהצטיינות, ועתה היא מדברת וכותבת רוסיית, לפחות, ככל שאר בנות-גילה שנתגדלו מילדותן על השפה הזאת, ולא ניכר בה שום רושם ממה שהיה הזירגון לפני שפתה המדוברת. ופה נולד לי בן, והוא מדבר רוסיית מראשית ילדותו, מפני שפה מדברים בשפה זו גם בית ישראל ואותה המפלגה שאני נחשב עליה, באופן שהילד אינו מרגיש, כי מדבר הוא בשפה זרה עבור עמו, אחר כי גם כל בני גילו העברים מדברים בשפה זו. הנער הזה הוא עתה בן אחת עשרה, ועדיין לא נתתו לבית-הספר, מפני אותו הטעם שכתבת במכתבך, וחושב אני לבלי לתתו לביה"ס עד יהיה לפחות בן י"ד. הוא לומד בבית עם מורים מיוחדים עברית ושאר הלמודים, וזה שתי שנים שהוא עומד על הבחינה בכל שנה בגימנזיום ומקבל תעודה, ביחד עם התלמידים הלומדים שם. והנני מקוה, שלא יהיה נופל מאלו בידעות הכלליות ועם זה ידע ידיעה המונה לשון עברית וספרותה וינצל מן הרושם הרע שעושה הגימנזיום על התלמידים העבריים - במצוות אנוכי מחנכו. ביתי מתנהג בכשרות ואני שומר מנהגים ידועים, ביחוד ימי שבת ומועד (אע"פ שאינני נוהר מכל מה שנחשב ל"מלאכה" על פי הדין), ובכך למד הנער מאליו לקדש את השבת ולכבד איזו ממנהגי הדת, אבל אני איני מכריחהו לזה - כמדומה לי, אדוני, שבכל האמור יש תשובה לכל שאלותיך.

והנני אומר שלום לך ברגשי כבוד,

מכתבו של אחד העם למנחם סמבורסקי, שביקש את עצתו בדבר חינוכו של בנו הרך שמואל.